

## EL PSUC DURANT EL FRANQUISME TARDÀ I LA TRANSICIÓ: DE L'HEGEMONIA A LA CRISI (1970-1981) (Resum)

Pere Ysàs, UAB

La dècada de 1970 constitueix, juntament amb els anys de la guerra civil, el període de major protagonisme del PSUC en la vida social i política catalana. En efecte, al llarg de la primera meitat del decenni, es consolidà com la més important i dinàmica formació política de l'antifranquisme, amb una sòlida presència en tots els moviments socials –obriers, veïnals, estudiantils, cívico-culturals-, entre els sectors més predisposats a l'acció contra el règim dictatorial, i en peça essencial de la gran plataforma unitària de l'oposició catalana, l'Assemblea de Catalunya, constituïda l'any 1971.

Les eleccions del 15 de juny de 1977, que van tancar la primera i decisiva etapa de la transició de la dictadura a la democràcia, van convertir el PSUC en el primer partit de Catalunya, amb el 18,2% dels vots i 8 diputats, i de nou, després de 38 anys, en partit de govern, amb la seva participació en el Consell Executiu de la Generalitat provisional presidit per Josep Tarradellas. Alhora, el PSUC va aportar el 40% del membres del Grup Parlamentari Comunista al Congrés dels Diputats. Les eleccions municipals d'abril de 1979 van portar al PSUC al govern de bona part de les més importants ciutats de Catalunya, en particular a l'àrea metropolitana de Barcelona, aconseguint 30 alcaldies, entre d'altres les de municipis com Sabadell, Badalona, Cornellà de Llobregat, i Santa Coloma de Gramanet, i 547 regidors. A les eleccions al Parlament de març de 1980 va mantenir, amb una tendència a l'alça, els seus bons resultats de les eleccions legislatives de 1977 i 1979, amb el 18,7% dels sufragis i 25 diputats, insuficients però per compensar la davallada socialista i per evitar la formació d'un govern nacionalista i conservador.

Tanmateix, les tensions internes, manifestades en particular des de 1978, van acabar provocant una greu crisi, que va esclatar amb motiu del Vè. Congrés, de gener de 1981, i que va abocar finalment a la ruptura del partit i a l'esfondrament electoral, manifestat en primer lloc a les eleccions legislatives d'octubre de 1982, quan les candidatures del PSUC van obtenir només el 4,6% del vots i un únic diputat i les del PCC no van assolir representació parlamentària.

Aquesta ponència s'ocupa d'analitzar la materialització exitosa durant la primera meitat de la dècada dels anys 70 de la política del PSUC, ja definida en els anys anteriors. En primer lloc, la formació d'una àmplia aliança de forces polítiques i socials amb l'objectiu essencial d'acabar amb la dictadura i configurar un règim democràtic que alhora restaurés l'autogovern de Catalunya. Pel PSUC, la consecució de la democràcia exigia una continuada i creixent mobilització popular, responsable i pacífica. Responsable, per no malmetre amb plantejaments i accions radicalitzades els avanços graduals que s'anaven produïnt; pacífica perquè, des de l'abandonament de la lluita armada i la formulació de la política de "reconciliació nacional", s'havia considerat que la pacífica era la única via que podia reeixir en les condicions socio-polítiques espanyoles. En conseqüència, el PSUC va concentrar els seus esforços en l'extensió de les CC.OO i de tots els moviments que, amb demandes de caràcter social, portaven inevitablement a la confrontació amb les institucions dictatorials. Aquesta política va permetre, alhora, un continuat creixement de la militància i això, naturalment, va incrementar la capacitat d'acció. A més a més, la incorporació de militants de Bandera Roja va reforçar significativament el partit, tot i que també va generar algunes tensions internes.

El continuisme franquista va resultar inviable, així com els primers projectes reformistes dels governs de la monarquia. Tanmateix, l'escenari desitjat per l'antifranquisme –govern provisional, obertura immediata d'un procés constituent- tampoc va assolir-se. Això va condicionar un procés de canvi abocat inevitablement als acords, en primer lloc sobre la convocatòria electoral que havia de permetre conèixer la voluntat popular, i, després, en funció dels resultats electorals.

El PSUC va jugar un important paper en la configuració de la nova democràcia, en un context molt condicionat per la crisi socio-econòmica, i va obtenir, fins el 1982, un notable suport en totes les convocatòries electorals i una presència institucional molt remarcable. Es va convertir també en un partit de masses, amb una nombrosa afiliació. Tanmateix, l'èxit va córrer paral·lel a les tensions i a la crisi.

La ponència, finalment, es planteja les arrels de les divergències internes i la materialització d'una crisi que va tenir importants conseqüències en la vida política catalana.